

EDUSKUNNAN VASTAUS 6/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella ja siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallitus on vuoden 2011 valtiopäivillä antanut eduskunnalle esityksensä laiksi laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 140/2011 vp).

Valiokuntakäsittely

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta mietinnön (TyVM 2/2012 vp).

Päätös

Nyt koolla oleva eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa laivaväen työ- ja asuinympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä mahdollisuus asianmukaiseen ravintoon, virkistykseen ja vapaa-ajanviettoon aluksella.

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan suomalaiseen alukseen, jolla työskentelee laivaväkeä.

Tätä lakia ei sovelleta:

- 1) puolustus- ja merivartiotehtäviin käytettävään valtion alukseen;
- 2) kantosiipi-, ilmatyyny- ja perinnealukseen;
- 3) kalastusalukseen, jonka pituus on alle 24 metriä.

Ulkomaiseen alukseen, joka on Suomen vesialueella, sovelletaan merityöyleissopimuksen määräyksiä.

3 §

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön

Tämän lain lisäksi on noudatettava, mitä työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään.

Aluksen meriturvallisuudesta ja Liikenteen turvallisuusviraston suorittamasta valvonnasta säädetään erikseen.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *bruttovetoisuudella* vuoden 1969 kansainvälisen aluksenmittausyleissopimuksen (SopS 31/1982) liitteen I säännön 3 mukaista bruttovetoisuutta; puskiijan ja proomun muodostaman kiinteän yhdistelmän bruttovetoisuus on näiden yhteenlaskettu bruttovetoisuus;

2) *laivaväellä* aluksella säännöllisesti työskenteleviä;

3) *laivanisännällä* sellaista aluksen omistajaa, koko aluksen vuokraajaa tai muuta luonnollista tai oikeushenkilöä, joka joko yksinään tai yhdessä toisten henkilöiden kanssa käyttää tosiasiallista määräysvaltaa aluksella;

4) *työympäristöllä* aluksessa sisällä ja ulkona olevia työtiloja, henkilöstötiloja ja kulkuteitä sekä niiden fysikaalisia olosuhteita ja varustusta;

5) *asuintiloilla* makuuhyttejä, päivähyttejä, ruokailutiloja, saniteettitiloja, virkistys- ja vapaa-ajanvietto-tiloja, sairashyttejä sekä näihin tiloihin liittyviä käytäviä;

6) *merityöyleissopimuksella* kansainvälisen työjärjestön merityötä koskevaa vuoden 2006 yleissopimusta;

7) *päällystöllä* aluksen päällikköä, konepäällikköä, perämiestä, konemestaria, talousosaston esimiestä ja muuta esimiesasemassa olevaa henkilöä.

2 luku

Aluksen suunnittelu sekä alusta koskevat tarkastukset ja lausunnot

5 §

Työ- ja asuintilojen suunnittelu ja rakentaminen

Laivanisännän on huolehdittava siitä, että Suomen lipun alle tilattavan uuden aluksen työ- ja asuintilat sekä tiloissa käytettävät koneet, työvälineet ja muut laitteet suunnitellaan ja rakennetaan sellaisiksi, ettei niistä aiheudu haittaa tai vaaraa laivaväen turvallisuudelle ja terveydelle.

Laivanisännällä on vastaava huolehtimisvelvollisuus, jos aluksella tehdään olennaisia muutostöitä.

6 §

Käyttöönottotarkastus

Laivanisännän on huolehdittava siitä, että uudella tai Suomen lipun alle siirtyvällä aluksella tehdään käyttöönottotarkastus. Käyttöönottotarkastuksessa työsuojeluviranomainen varmistaa, että aluksen työ- ja asuintilat ovat säännösten ja määräysten mukaiset. Käyttöönottotarkastus on tehtävä jos mahdollista ennen aluksen käyttöön ottamista, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluessa käyttöönottamisesta. Vastaavasti on meneteltävä, jos aluksella tehdään olennaisia muutostöitä.

7 §

Määräaikaistarkastus

Työsuojeluviranomaisen on tarkastettava alus, jonka bruttovetoisuus on yli 199, vähintään kolmen vuoden välein käyttöönnotosta.

8 §

Merityösertifikaattiin liittyvät tarkastukset ja lausunnot

Työsuojeluviranomainen antaa Liikenteen turvallisuusvirastolle merityöyleissopimuksessa tarkoitetun *merityösertifikaatin* myöntämistä varten lausunnon sopimuksen liitteessä A5-1 mainituista asioista.

Työsuojeluviranomaisen on ennen 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antamista suoritettava aluksella toimivaltaansa kuuluvat merityöyleissopimuksen tarkoittamat väliaikaisen ja varsinaisen merityösertifikaatin myöntämisen, voimassa pitämisen tai uusimisen kannalta tarpeelliset tarkastukset. Laivanisännän on haettava tarkastusta kirjallisesti hyvissä ajoin ennen tarkastuksen ajankohtaa. Hyväksytystä merityösertifikaatin voimassa pitämiseksi tarkoitusta välitarkastuksesta työsuojeluviranomaisen

on tehtävä asianmukainen merkintä erityyserifikaattiin.

Merityösertifikaatista ja sen myöntämisen edellytyksistä säädetään aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain (1686/2009) 57 §:n 3 momentissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastuksen vireille saatamisesta, tarkastuksen ajankohdasta ja suorittamisesta sekä tarkastuksen johdosta erityyserifikaattiin tehtävistä merkinnöistä.

9 §

Käyttöönottotarkastuksen maksullisuus ja matkakulut

Työsuojeluviranomaisen tekemästä käyttöönottotarkastuksesta peritään hakijalta maksu noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

Ulkomailla tehtävän käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksen matkakulut peritään laivanisännältä.

3 luku

Työympäristö

10 §

Työympäristö

Laivanisännän on huolehdittava siitä, että aluksen työympäristö on turvallinen eikä aiheuta vaaraa laivaväen terveydelle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä aluksen työympäristöstä, työtilojen sijoittelusta, fysikaalisista ominaisuuksista, kulkuteistä, varustuksesta, kunnossapidosta ja muista työtilojen turvallisuuteen ja terveellisyteen vaikuttavista tekijöistä.

4 luku

Asuinterilat ja virkistysmahdollisuudet

11 §

Asuinterilat

Laivanisännän on huolehdittava siitä, että laivaväen asuinterilat ovat asianmukaiset ja turvalliset. Tämän säännöksen soveltamisessa on otettava huomioon ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 11/1981) ja IMO:n yleiskokouksen 17 päivänä marraskuuta 1983 antamaan päätöslauselmaan A.534(13) sekä IMO:n meriturvallisuuskomitean 13 päivänä toukokuuta 2008 antamaan päätöslauselmaan MSC.266(84) sisältyvät erikoisaluksia koskevat määräykset.

Jos aluksella asutaan, aluksella on oltava yhden hengen makuuhytti jokaista laivaväkeen kuuluvaa kohden lukuun ottamatta aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain 2 §:n 19 kohdassa tarkoitettua alusta (*matkustaja-alus*). Työsuojeluviranomainen voi hakemuksesta ja asianomaisia merenkulkualan järjestöjä kuultuaan myöntää makuuhyttien vähimmäismäärästä poikkeuksen erityisistä syistä sellaisen mekaanisesti omalla käyttövoimalla liikkuvan aluksen osalta, joka kuljettaa miehistöön kuuluvien lisäksi enemmän kuin 12 erityistehtävissä aluksella toimivaa ja jota käytetään tieteelliseen tutkimukseen, merihenkilöstön koulutukseen, kaapelinlaskuun, aluksiin ja muuhun omaisuuteen kohdistuvaan meripelastukseen tai muuhun vastaavaan erikoistarkoitukseen sekä bruttovetoisuudeltaan alle 1 000 alusten osalta.

Poikkeuslupaa koskevaan päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Makuuhyttien lukumäärää arvioitaessa on otettava huomioon myös alukselle säännöllisesti tulevat harjoittelijat.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asuinteriloiden sijoittelusta, koosta, rakenteesta, varustuksesta, fysikaalisista ominaisuuksista, kunnossapidosta ja muista

asuintilojen asianmukaisuuteen ja turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä ja poikkeuslupaan liittyvistä menettelyistä.

12 §

Asuintilojen tarkastus

Aluksen päälliköllä on oikeus tarkastaa laivaväen hallussa olevat asuinitilat, jos on syytä epäillä, että asuinitilat eivät täytä terveyttä ja turvallisuutta koskevia vaatimuksia tai jos tarkastus on välttämätön asuintilojen asuinkelpoisuuden varmistamiseksi. Ainakin yhden miehistön edustajan on oltava läsnä tarkastuksessa. Tarkastuksesta on tehtävä merkintä laivapäiväkirjaan.

13 §

Virkistystilat

Laivanisännän on huolehdittava siitä, että aluksella on asianmukaiset tilat ja välineet laivaväen virkistäytymistä ja vapaa-ajan viettoa varten.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä aluksen virkistystilojen sijoittelusta, koosta, rakenteesta, lukumäärästä, varustuksesta, fysikaalisista ominaisuuksista, kunnossapidosta ja muista virkistystilojen ja virkistäytymisen asianmukaisuuteen vaikuttavista tekijöistä.

5 luku

Ruoka ja ruokahuolto

14 §

Ruoka

Laivanisäntä huolehtii siitä, että laivaväellä on työjakson aikana mahdollisuus maksuttomaan ruokailuun ja että asianmukaista ruokaa ja juomavettä on laivaväen erilaiset kulttuuriset ja uskonnolliset taustat sekä terveydelliset seikat huomioon ottaen riittävästi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia ruokaa ja juomavettä koskevia säännöksiä.

15 §

Ruokahuolto

Laivanisäntä huolehtii siitä, että aluksella on ruoan valmistukseen, tarjoiluun ja säilyttämiseen riittävät ja tarkoituksenmukaiset tilat ja että ruokaa ja juomaa käsitellään siten, ettei niistä aiheudu vaaraa laivaväen terveydelle.

Ruoanvalmistuksesta vastaavalla henkilökunnalla on oltava tehtävän edellyttämä ammattitaito.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ruokahuollosta aluksella.

16 §

Ruokapäiväkirja

Aluksen päällikön tai muun päällystöön kuuluvan henkilön on pidettävä ruokapäiväkirjaa. Matkustaja-aluksilla, joilla matkustajilla ja laivaväellä on yhteinen ruokahuolto, ei erillistä ruokapäiväkirjaa tarvitse pitää.

17 §

Ruokahuollon tarkastus

Aluksen päällikön tai muun päällystöön kuuluvan on tarkastettava säännöllisesti yhdessä ruokahuollosta vastaavan henkilön kanssa aluksen:

- 1) ruoka- ja juomavarasto;
- 2) ruoan ja juomaveden varastointiin ja käsittelyyn käytettävät tilat ja laitteet;
- 3) ruoan valmistuksessa ja tarjoilussa käytettävät keittiövälineet ja aluksen keittiö.

Miehistön edustajille on varattava näiden pyynnöstä tilaisuus osallistua 1 momentissa tarkoitettuun tarkastukseen.

Tarkastuksesta on tehtävä merkintä laivapäiväkirjaan.

6 luku

Valvonta ja viranomaisyhteistyö

18 §

Lain noudattamisen valvonta

Työsuojeluviranomainen valvoo tämän lain noudattamista siten kuin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) säädetään.

Ulkomaalaisen aluksen osalta työsuojeluviranomainen valvoo sitä, että merityöyleissopimuksen vaatimukset työsuhteen ehdoista, aluksen työ- ja asuintilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä oikeudesta asianmukaiseen ravintoon, virkistytymiseen ja vapaa-ajan viettoon täyttyvät.

19 §

Yhteistoiminta ja virka-apu

Työsuojeluviranomaisen ja Liikenteen turvallisuusviraston on annettava pyynnöstä virka-apua toisilleen aluksia koskevien säännösten noudattamisen valvonnassa. Työsuojeluviranomaisella ja Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä alukseen kohdistuvaa valvontaa varten välttämättömiä tietoja toisiltaan.

Työsuojeluviranomainen ja Liikenteen turvallisuusvirasto tekevät tarvittaessa yhteisiä tarkastuksia, jotka liittyvät merityösertifikaatin myöntämiseen tai ulkomaalaisten alusten valvontaan.

Työsuojeluviranomaisen tai Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava tarvittaessa toisilleen laiminlyönnistä tai epäkohdasta, jonka se on havainnut oman valvontansa yhteydessä, mutta joka kuuluu toisen viranomaisen valvottaviin asioihin. Kun Liikenteen turvallisuusvirasto on ilmoittanut työsuojeluviranomaiselle ulkomaalaisen aluksen työ- tai asuintilojen tarkastuksen tarpeellisuudesta, työsuojeluviranomaisen on toimittava viipymättä, jollei ilmoituksesta muuta johdu.

7 luku

Rangaistussäännökset ja toimivaltainen tuomioistuin

20 §

Merityörikkomus

Laivanisäntä tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tässä laissa säädetyn velvollisuuden

1) ilmoittaa alus käyttöönottotarkastettavaksi 6 §:n mukaisesti,

2) pitää ruokapäiväkirjaa 16 §:n mukaisesti tai

3) pitää säädökset ja sopimukset nähtävänä 22 §:n mukaisesti,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *merityörikkomuksesta* sakkoon.

Rangaistus työturvallisuusrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 47 luvun 1 §:ssä.

21 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Toimivaltaisesta tuomioistuimesta tähän lakiin perustuvassa riita- tai rikosasiassa säädetään merilain (674/1994) 21 luvussa.

8 luku

Erinäiset säännökset

22 §

Lain nähtävänä pitäminen työpaikalla

Tämä laki ja sen nojalla annetut säädökset sekä merityöyleissopimus on pidettävä laivaväen nähtävinä työpaikalla.

23 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 2 §:n 2 momentti ja 18 §:n 2 momentti

ti tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävänä ajankohtana.

Lain 11 §:n 2 ja 4 momentin säännöksiä laiva-
väen ja alukselle tulevien harjoittelijoiden asuin-

hyteistä sovelletaan aluksiin, joiden köli on las-
kettu kuusi kuukautta lain voimaantulon jälkeen.

Laki

työturvallisuuslain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työturvallisuuslain (738/2002) 48 § seuraavasti:

48 §

Henkilöstötilat

Työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydes-
sä on työntekijöiden käytettävissä oltava työn
luonne ja kesto sekä työntekijöiden lukumäärä
huomioon ottaen riittävät ja asianmukaisesti va-
rustetut peseytymis-, pukeutumis- ja vaatteiden
säilytystilat, ruokailu-, lepo- ja käymälätilat
sekä muut henkilöstötilat. Työntekijöiden saata-
villa tulee olla riittävästi kelvollista juomavettä.

Raskaana olevilla naisilla ja imettävillä äi-
deillä on tarvittaessa oltava mahdollisuus men-
nä lepohuoneeseen tai muuhun sopivaan paik-
kaan lepäämään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa
tarkempia säännöksiä työpaikan henkilöstö-
tiloista ja niiden varustuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
201 .

Laki

rikoslain 47 luvun 1 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 47 luvun 1 ja 8 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 § laeissa 578/1995,
1010/1995 ja 1018/2004 sekä 8 § laeissa 578/1995 ja 1018/2004, seuraavasti:

47 luku

Työrikoksista

1 §

Työturvallisuusrikos

Työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) rikkoo työturvallisuusmääräyksiä tai

2) aiheuttaa työturvallisuusmääräysten vastaisen puutteellisuuden tai epäkohdan taikka mahdollistaa työturvallisuusmääräysten vastaisen tilan jatkumisen laiminlyömällä valvoa työturvallisuusmääräysten noudattamista alaisessaan työssä tai jättämällä huolehtimatta taloudellisista, toiminnan järjestämistä koskevista tai muista työsuojelun edellytyksistä,

on tuomittava *työturvallisuusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Rangaistus kuolemantuottamuksesta, vammantuottamuksesta ja vaaran aiheuttamisesta säädetään 21 luvun 8—11 ja 13 §:ssä.

Työturvallisuusrikoksena ei kuitenkaan pidetä yksittäistä työturvallisuusmääräysten rikkomista, joka on työturvallisuuden kannalta vähäinen ja josta säädetään rangaistus työturvallisuuslain (738/2002) 63 §:ssä, työterveyshuoltolain (1383/2001) 23 §:ssä, eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1016/2004) 13 §:ssä tai laivaväen työ- ja asuin ympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain (/) 20 §:ssä.

8 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *työnantajalla* sitä, joka työsuhteessa taikka virka- tai siihen rinnastettavassa julkisoikeu-

dellisessa palvelussuhteessa teettää työtä, sekä sitä, joka tosiasiallisesti käyttää työnantajalle kuuluvaa päätösvaltaa;

2) *työnantajan edustajalla* työnantajana olevan oikeushenkilön lakimääräisen tai muun päättävän elimen jäsentä sekä sitä, joka työnantajan sijasta johtaa ja valvoo työtä;

3) *työntekijällä* sitä, joka on työsuhteessa taikka virka- tai siihen rinnastettavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa työnantajaan;

4) *työturvallisuusmääräyksillä* työturvallisuuslakiin, työterveyshuoltolakiin, eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annettuun lakiin, laivaväen työ- ja asuin ympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annettuun lakiin tai muuhun työturvallisuutta koskevaan lakiin sisältyviä taikka tällaisen lain nojalla annettuja työn turvallisuutta tai terveellisyyttä koskevia säännöksiä, joita on noudatettava toisen suojelemiseksi.

Mitä 1 ja 7 §:ssä säädetään työnantajan ja tämän edustajan vastuusta, sovelletaan vastaavasti muihin työturvallisuuslain 3 ja 4 §:ssä tarkoitettujen töiden teettäjiin ja heidän edustajiinsa sekä saman lain 7 §:ssä ja eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettuihin henkilöihin ja heidän edustajiinsa sekä laivaväen työ- ja asuin ympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain 4 §:n 3 kohdassa tarkoitettuun laivanisäntään ja tämän edustajaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201 .

Laki

työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnasta annettuun lakiin (44/2006) siitä lailla 701/2006 kumotun 42 §:n tilalle uusi 42 § seuraavasti:

42 §

Työsuojelun yhteistoiminta suomalaisella aluksella

Työsuojelun yhteistoimintaan aluksella sovelletaan tätä lakia seuraavin poikkeuksin:

1) työntekijäksi katsotaan kaikki laivaväkeen kuuluvat;

2) yhteistoinnin toteutumisesta vastaa laivanisäntä;

3) alukselle, jolla työskentelee vähintään viisi laivaväkeen kuuluvaa, on valittava työsuojeluvaltuutettu ja perustettava työsuojelutoimikunta.

Siitä, mitä 1 momentissa säädetään, ei saa tehdä 23 §:ssä tarkoitettua sopimusta.

Laivatoimikunnasta säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 201 _____.

Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 2012